5. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

ЗАКОРДОННІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРАКТИКИ У ПЕРИФЕРІЙНОМУ ВУЗІ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

***Волох А.М.**, д.б.н., проф.,*
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Д. Моторного, Мелітополь, Україна
volokh50@ukr.net

У сільськогосподарських вузах України з початку незалежності нашої держави значного поширення набули закордонні професійні практики, метою яких було ознайомлення студентів із сучасними аграрними технологіями, набуття навичок ефективного вирощування сільськогосподарських культур та поліпшення власного економічного стану. Країнами, з сільгосппідприємствами та фермерами яких міжнародному відділу Таврійської державної аграрної академії (зараз: Таврійський державний агротехнологічний університет імені Д. Моторного) вдалося підписати відповідні договори про співробітництво, були: Австралія, Болгарія, Великобританія, Данія, Польща, США, Фінляндія, Франція, ФРН, Швеція та деякі інші. З одного боку, це стимулювало більш серйозне відношення студентів до вивчення англійської, німецької та французької мов, а також взагалі до учбового процесу, а з іншого – сприяли формуванню тісних стосунків між керівниками практик та студентами. Такі заходи у периферійному Мелітополі позитивно вплинули на підготовку екологів до майбутньої професійної діяльності.

У Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Д. Моторного традиційно за кордон щорічно вирушає кілька студентів факультету агротехнологій та екології, які проходять там польову, а також виробничу практики з дисципліни «Загальна екологія та неоекологія». Згідно з навчальним планом зі спеціальності 101 «Екологія» за ОПП «Екологія», перша завершує програму навчання на ІІ, а друга – на ІІІ курсі. Іноді, в окремих випадках, за кордоном студенти проходять польову практику з біології.

Для проходження виробничої практики студенти мають достатню теоретичну і практичну підготовку з вивчених раніше навчальних дисциплін, серед яких: «Агроекологія», «Безпека життєдіяльності», «Біологія», «Біогеографія», «Використання відходів переробних підприємств», «Геологія з основами геоморфології», «Гідрологія», «Ґрунтознавство», «Екобезпека продовольчої сировини і харчових продуктів», «Екологія рослинного і тваринного світу», «Екологія людини», «Екологічне право», «Ландшафтна

екологія», «Лісівництво та лісові ландшафти», «Метеорологія і кліматологія», «Моделювання і прогнозування стану довкілля», «Моніторинг навколишнього середовища», «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», «Основи гідробіології», «Основи мисливського господарства», «Радіобіологія та радіоекологія», «Техноекологія», «Топографія з основами картографії», «Утилізація та рекуперація відходів», «Фізіологія рослин та тварин», «Хімія з основами біогеохімії», «Хімія та мікробіологія води» тощо.

На приватних сільськогосподарських підприємствах більшості європейських країн студенти вивчали екологічно заощадливі технології вирощування полуниць, спаржі, печериць, ароматичних, зернових, овочевих, лісових та ягідних культур. Вони також безпосередньо приймали участь у підготовці насіння до посіву, у посіві сільськогосподарських культур, висадці дерев та ягідних чагарників, догляду за ними, а також у збиранні врожаю і навіть у його реалізації на внутрішніх ринках. Оскільки екологія є багатогранною наукою, а екологічні підходи існують в багатьох технологічних циклах та різновидах людської діяльності, у певних випадках студенти самостійно визначали мету практики та формулювали перелік задач, вирішення яких дозволяло їм більш глибше ознайомитися з екологічними особливостями певного виробництва. У цьому плані досить показовою була виробнича практика однієї студентки на Алясці (США), де вона вивчала екологічні проблеми, що виникають при вилові та переробці королівського лосося (чавичі). Своєрідною виявилась і виробнича практика нашого студента в Швеції, який працював на приватному підприємстві з вирощування огірків у закритому грунті.

У всіх країнах під час проведення екологічних практик спеціальна увага приділялась ознайомленню студентів із мережею природоохоронних територій, з особливістю їх функціонування та із державним чи регіональним екологічним законодавством. У подальшому це стало важливим підгрунттям для вивчення таких дисциплін, як: «Заповідна справа», «Проведення популяційних та біоценотичних досліджень», а також «Наукова і освітня діяльність у заповідних територіях». Важливим аспектом проходження польової та виробничої практик за кордоном є формування навичок та вмінь щодо проведення елементарних екологічних заходів, спрямованих на збереження біорізноманіття, поліпшення якості навколишнього середовища, сприяння рідкісним видам тваринного та рослинного світу тощо. Незабутніми для студентів стали відвідини національних парків у США таких, як: «Еверглейдс» на п-ові Флорида та «Долина Монументів» у штаті Юта.

До позитивних моментів проведення навчальних практик за кордоном можна віднести:

– ознайомлення студентів з новітніми агротехнологіями, культурою та історією різних країн;

– набуття нових практичних навичок і знань;

– знайомство із студентами та виробничниками різних країн, яке сприяло підвищенню самооцінки та відчуття власної гідності, а також розвитку приватних та соціальних зв`язків;

– оцінювання власної підготовленості до роботи у різних країнах за різних технічних та екологічних умов;

– вдосконалення відповідної іноземної мови;

– поширення отриманих знань через власні публікації, виступи на звітних конференціях та спілкування у соціальних мережах.

Суттєвим недоліком навчальних практик є їх короткостроковість. Наприклад, учбово-польова практика з біології триває 60, із загальної екології та неоекології польова – 42, а виробнича – 90 годин, тоді як термін вирощування, скажімо, сільськогосподарських культур потребує кількох місяців. За таких умов студенти, які проходять зазначені практики її в інших країнах, змушені пропускати значну кількість академічних занять і багато дисциплін вивчати самостійно. Другим суттєвим недоліком є відносна одноманітність діяльності студентів за кордоном, що визначається переважно специфікою виробництва або фермером чи керівником сільськогосподарського підприємства, на що керівники практик від ТДАТУ ім. Д. Моторного не мають жодного впливу. Третім недоліком виявилась неможливість отримання студентами даних, що стосуються використання у технологічних процесах мінеральних добрив та пестицидів, а також результатів аналізу екологічної та споживчої якості основної продукції.

Передбачається, що після перемоги України у визвольній війні, спричиненої нападом Росії, міжнародні зв`язки наших студентів із студентами та виробничниками інших країн набудуть більшого розвитку. Це безумовно буде сприяти підвищенню якості підготовки фахівців у всіх сферах людської діяльності і екології – зокрема.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ НА УГРУПОВАННЯ ДИКИХ КОПИТНИХ АЗОВО-СИВАСЬКОГО НПП

[1]***Волох А.М.***, *д.б.н., проф.*, [2]***Апостолов В.І.***, *маг.*,
[1]*Таврійський державний агротехнологічний університет імені Д. Моторного, Мелітополь, Україна*
volokh50@ukr.net
[2]*Інститут екології та соціальних технологій університету «Україна», Мелітополь, Україна*
6262avi@gmail.com

Територія Азово-Сиваського національного природного парку являється важливим місцем проведення студентських польових та виробничих практик, в процесі яких, з одного боку, здійснюється формування практичних навичок, які потрібні майбутнім екологам у професійній діяльності. З другого боку, студенти Запоріжжя та Мелітополя разом з викладачами допомагають співробітникам НПП здійснювати моніторинг угруповань інтродукованих (лань європейська,